

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย เรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเสนอเนื้อหาในหนังสือการ์ตูนกับรูปแบบการคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำเสนอ ดังนี้คือ

การ์ตูน (Cartoon)

ในปัจจุบันการ์ตูนมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ถ้าหากสังเกตก็จะพบว่า สิ่งของเครื่องใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ ประจำตัวของเด็ก เสื้อผ้าอาหาร เครื่องเล่น วัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียน และแบบเรียน เช่น สมุด หนังสือ ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด กล้องเครื่องเขียน เป็นต้น ล้วนแต่มีภาพการ์ตูนประกอบอยู่ด้วยแทบทั้งสิ้น แม้แต่ผู้ใหญ่โดยทั่วไปก็ยังสนใจการ์ตูน ดังจะเห็นได้จากหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่มีขายตามร้านขายหนังสือทั่วไป โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวัน ถ้าเราเปิดดูจะพบว่า มีภาพการ์ตูนเกือบทุกฉบับเป็นภาพการ์ตูนที่ตลกขบขัน หรือภาพล้อการเมืองและสังคม บางที่เป็นเรื่องราววนเวียน ภาพการ์ตูนเหล่านั้นอาจจะอยู่ในลักษณะของภาพเดี่ยว หรือหลายภาพต่อเนื่องเป็นตอน ๆ หรือเป็นหนังสือการ์ตูนทั้งฉบับ

ความหมายของการ์ตูน

คำว่า การ์ตูน (Cartoon) มาจากคำในภาษาฝรั่งเศสว่า "Carton" ภาษาอิตาเลียน "Cartone" และภาษาละตินว่า "Charta" โดยมีความหมายว่า กระดาษ (Paper) ความหมายที่เข้าใจกัน คือ การเขียนภาพลงบนกระดาษหนา ๆ โดยในสมัยแรก ๆ การ์ตูนเป็นเพียงการออกแบบเพื่อนำมาเขียนภาพบนผนังปูนเปียก (Fresco) การทำลวดลายบนผ้า หรือเขียนภาพสีน้ำมัน ตลอดจนการเขียนภาพประดับกระจกและประดับกระเบื้องสี (Mosaic) แต่ปัจจุบันนี้ การ์ตูนได้

เปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปมาก กลายเป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพ เป็นภาพหลายเส้นในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ภาพแทรกประกอบหนังสือ ภาพโฆษณา หนังสือการ์ตูน หรือภาพยนตร์การ์ตูน เป็นต้น

คินเดอร์ (Kinder. 1959 : 399) กล่าวถึงความหมายของการ์ตูนว่า เป็นภาพที่ผู้อ่านสามารถตีความหมายได้จากสัญลักษณ์ที่มีอยู่และส่วนใหญ่จะเป็นภาพเกินจริง เพื่อสื่อความหมายหรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ทันสมัย ตัวบุคคลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันที

ชอร์ส (Shores. 1960 : 193) ได้อธิบายว่า การ์ตูน คือภาพวาดสัญลักษณ์ หรือภาพล้อเลียน เสียดสีบุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือเรื่องราวที่น่าสนใจทั่วไปในปัจจุบัน

วิททิช และ ชูลเลอร์ (Wittich and Schuller 1962 : 154-155) อธิบายความหมายของการ์ตูนว่า เป็นสิ่งที่จำลองความคิดของบุคคลหรือจำลองมาจากสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความเห็นของคนทั่วไป การ์ตูนทำให้คนได้เข้าใจถึงความคิด เข้าใจถึงเรื่องราวต่าง ๆ และในเวลาเดียวกันก็เกิดความรู้สึกซาซันไปด้วย

เบียร์โบล์ม (Beerbolm 1969 : 191) ได้ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนคือภาพวาดหรืออนุกรมของภาพวาดซึ่งบอกหรือเล่าเรื่องราวได้อย่างรวดเร็ว การ์ตูนอาจจะเป็นภาพที่ให้อารมณ์ขัน ภาพล้อเลียน หรือภาพที่เป็นเรื่องราวคล้ายละคร

เฮอลอค (Hurlock 1942 : 464) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนเป็นรูปภาพซึ่งเปรียบเทียบ เปรียบเปรย ภาพล้อที่เป็นเรื่องราวอันผู้เขียนเสกสรรคั้นแต่งขึ้นโดยยึดถือสัญลักษณ์รูปภาพเป็นสิ่งสำคัญกว่าเนื้อหาสาระในเรื่อง

สมพงษ์ ศิริเจริญและคนอื่น ๆ (2506 : 53) เห็นด้วยกับคำอธิบายของวิททิช และ ชูลเลอร์ และได้กล่าวว่าการ์ตูนเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวแทนของบุคคล แนวคิด หรือสถานการณ์ และสร้างขึ้นสำหรับชักจูงความคิดของตน

กระทรวงศึกษาธิการ (2515 : 22) ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่าการ์ตูนเป็นทัศนวัสดุชนิดหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทวัสดุหลายเส้น (Graphic Material)

จากความหมายของการ์ตูนในหลาย ๆ ทรรศนะดังกล่าว พอจะสรุปรวมได้ว่า "การ์ตูน" คือภาพวาดที่เป็นสัญลักษณ์ จำลองมาจากความคิด อาจจะเป็นภาพที่เกินความจริง ภาพล้อเลียน หรือภาพที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน สำหรับใช้ในการสื่อความหมายหรือเสนอความคิดเห็นที่เกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ ตัวบุคคล หรือสถานที่

ประเภทของการ์ตูน และการเสนอเนื้อหาในหนังสือการ์ตูน

คินเดอร์ (Kinder 1959 : 152) ได้จำแนกการ์ตูนออกเป็น 2 ประเภท คือ การ์ตูน
 ธรรมดา (Cartoon) และการ์ตูนเรื่อง (Comic Strips)

การ์ตูนธรรมดา ได้แก่ภาพวาดสัญลักษณ์หรือภาพล้อเลียนเสียดสีบุคคล สถานที่ สิ่งของ
 หรือเรื่องราวที่น่าสนใจทั่วไป (Shores 1960 : 193) ส่วนการ์ตูนเรื่องนั้น หมายถึงการ์ตูน
 ธรรมดาหลาย ๆ ภาพ ซึ่งจัดลำดับเรื่องราวให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปเป็นเรื่องราวอย่างสมบูรณ์
 (Kinder 1959 : 152) คุณลักษณะของการ์ตูน เรื่องสั้น เพลงเล็งที่ตัวบุคคล เรื่องราวก็พยายาม
 ผูกให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามความรู้สึกและการกระทำของตัวละครในภาพ และเปรียบเทียบเรื่องราว
 ของการ์ตูนให้เข้ากับชีวิตของตนเอง นอกจากนี้ นิพนธ์ ศุภปริดี (2517 : 33) ได้อธิบาย
 เพิ่มเติมในเรื่องของการ์ตูนเรื่องว่า เป็นภาพการ์ตูนที่มีเรื่องราวต่อเนื่องกันหลายภาพ ถ้าเป็น
 ภาพที่ผู้เขียนเขียนตอนละ 2-3 ภาพ ลงในหนังสือพิมพ์รายวันติดต่อกันเป็นประจำทุกวัน เรียกว่า
 การ์ตูนเป็นตอน ถ้าการ์ตูนเรื่องมีความยาวเป็นเล่ม ๆ เรียกว่า หนังสือการ์ตูน (Comic Books)
 สำหรับรูปแบบของการ์ตูนนั้น ไม่ว่าจะเป็นการ์ตูนธรรมดา หรือการ์ตูนเรื่องก็ตาม ถ้าพิจารณาตาม
 คตินิยมทางศิลปะของนักเขียนการ์ตูนแล้วจะพบว่ามีลักษณะใหญ่ ๆ อยู่สองแบบคือ

1. แบบเลียนของจริง (Realistic Type) เป็นการเขียนภาพให้มีลักษณะใกล้เคียง
 เคียงความเป็นจริงในธรรมชาติ ทั้งในเรื่องสัดส่วน รูปร่าง ลักษณะต่าง ๆ ท่าทาง และสภาพ
 แวดล้อม ภาพแบบนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงมาก แต่ไม่ถึงกับเป็นภาพวาดเหมือนจริง

2. แบบล้อของจริง (Cartoon Type) เป็นภาพที่เขียนดัดแปลงไปจากความเป็น
 จริงมักเน้นเฉพาะลักษณะเด่น ๆ หรือที่สำคัญ ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้เป็นการล้อเลียน และให้
 เกิดอารมณ์ขันแก่ผู้อ่าน เช่น การ์ตูนของ วอลท์ ดิสนีย์ ซึ่งเขียนภาพล้อหนูในการ์ตูนเรื่อง
 "มิกกี้เมาท์" ล้อเบ็ดในเรื่อง "โตนัลติก" ล้อคนกับสุนัขใน "ทรามวีย์กับไอ้ตูป" เป็นต้น (สมัคร
 ผลจำรูญ 2522 : 25)

ยังมีการ์ตูนอีกแบบหนึ่งซึ่งเขียนเป็นภาพลายเส้นเรียกว่า "การ์ตูนโครงร่าง" หมายถึง
 ภาพวาดลายเส้นขาวดำอย่างง่าย ๆ มีสัดส่วนลักษณะผิดไปจากของจริง (สุวิชัย แทนัน 2517:5)
 ภาพชนิดนี้ใช้เป็นภาพประกอบการสอนในฐานะเป็นสัญลักษณ์ของรูปภาพ ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันระหว่าง
 ครูกับนักเรียน ไม่ได้เป็นเรื่องความเหมือนจริง ภาพแบบนี้เรียกว่า "ภาพก้านไม้ขีด" (Match

Stick) ซึ่งไม่ต้องเกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นของภาพ อาจใช้เส้นโดยเขียนลงกระดานดำเลย หรือวาดลงบนกระดาษติดหน้าชั้นให้นักเรียนดูก็ได้ (เรียงลักษณ์ มหาวิจิณฉัยมนตรี 2517 :98)

จะเห็นได้ว่า หนังสือการ์ตูนทั่วไปนั้นได้อาศัยรูปแบบของภาพการ์ตูนแบบล้อของจริงหรือแบบเลียนของจริงมาเป็นแบบในการเสนอเนื้อหาแทบทั้งสิ้นและการ์ตูนที่มีจำหน่ายในท้องตลาดมีมากมายหลายประเภท ซึ่งลาวรรณ โฉมเฉลา (2504 : 31) ได้จำแนกประเภทของหนังสือการ์ตูนที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. เป็นภาพแทรกในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารรายสัปดาห์ รายักษ์และรายเดือน โดยมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพนิยาย นิทานไทย เรื่องในวรรณคดี เป็นต้น
2. เป็นรูปเล่มหนังสือการ์ตูนเฉพาะเรื่องเดี่ยวจบในฉบับ หรือมีติดต่อกันเป็นเล่ม ซึ่งโดยมากเป็นเรื่องผจญภัย ตื่นเต้นหวาดเสียว บางทีก็ลอกเลียนแบบมาจากการ์ตูนต่างประเทศ หรือเรื่องจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น
3. เป็นรูปเล่มที่มีหลายเรื่อง หลายรส แบบเดียวกับนิตยสาร คือมีการ์ตูนเรื่องยาว ประจำฉบับ เรื่องสั้นจบเป็นตอน ๆ เรื่องตลกขำขันประกอบคำบรรยาย เรื่องผูกเป็นแบบสนทนา และอื่น ๆ ผสมกัน เช่นการ์ตูน หนูจ๋า เบบี๋ ดูกตา เป็นต้น

การเสนอเนื้อหาประกอบการ์ตูน

จากการสำรวจตลาดหนังสือการ์ตูนในเมืองไทยในปัจจุบันพบว่า ได้มีการเสนอเนื้อหาประกอบการ์ตูนอยู่ 3 วิธี คือ

1. บรรยายประกอบการ์ตูนทีละเอียดตลอดเรื่อง
2. ผูกเรื่อง โดยให้การสนทนาของตัวละคร
3. วิธีผสมกันระหว่างการบรรยายและสนทนาของตัวละคร

การบรรยาย (Narration)

การบรรยาย หมายถึง การบรรยายเรื่อง บรรยายฉาก บรรยายรายละเอียดหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้มองเห็นภาพพจน์ได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน และการเขียนบทบรรยายนั้นเป็นการบรรยายให้ผู้อ่านได้รู้จักสิ่งต่าง ๆ อาจจะเป็นเรื่องที่อยู่รอบ ๆ ตัวหรือสภาพท้องถิ่นเป็นการ

ใช้คำที่ง่าย ๆ สำหรับเด็ก และในการเขียนบรรยายนั้นไม่ควรนำตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่อง
 เรื่องที่บรรยายนั้น ส่วนการใช้ภาษาในการพูดบรรยายนั้น ควรเลือกใช้คำง่าย ๆ เข้าใจได้แจ่มแจ้ง
 ชัดเจนประโยคไม่ควรให้ยาวมากนัก ส่วนการใช้ภาษาในการบรรยายที่ยาวมากเกินไปนั้นนอกจาก
 จะทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายแล้ว อาจจะทำให้พลาดจุดสำคัญของเรื่องไปได้ ถ้าจำเป็น
 ต้องใช้ศัพท์วิชาการก็ควรอธิบายสั้น ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ฟังเข้าใจ ควรเลือกระดับคำพูดให้เหมาะสม
 กับผู้ฟังและโอกาสด้วยคำสะแลง หรือคำล้อเลียนต่าง ๆ แม้ในบางครั้งจะช่วยให้ผู้ฟังสนุกสนาน
 และเป็นกันเองมากขึ้นก็ตามแต่จะต้องระมัดระวังและเลือกใช้ให้ดี (ชลธิชา กลัดอยู่ และคนอื่น ๆ
 2517 : 124 - 125)

จากการสัมมนาการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กของกรมสามัญศึกษา ซึ่งรัชนี ศรีไพรวรรณ
 (กระทรวงศึกษาธิการ 2516 : 20 อ้างอิงมาจากรัชนี ศรีไพรวรรณ) ได้รายงานไว้ว่า
 "คำบรรยายที่ใช้ในหนังสือที่เป็นข้อความประกอบภาพนั้น ควรอยู่ในวงประสมการณของเด็ก หรือ
 เป็นคำที่เด็กได้คุ้นเคยมากที่สุด อยู่ในระดับความยากง่ายในหนังสือเรียนของเด็ก"

การสนทนา (Dialogue)

เปลื้อง ณ นคร (เปลื้อง ณ นคร 2507 : 123) ได้กล่าวถึงบทสนทนาว่า คือถ้อยคำ
 ที่ตัวละครได้พูดคุยกัน ซึ่งจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินเรื่องและฉากด้วย และบทสนทนา
 มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจรายละเอียดในเรื่องนั้น การเขียนบทสนทนาจึงไม่ควร
 ลืมว่าตัวละครนั้น คือผู้ดำเนินเรื่อง และตัวละครมีความรู้สึก และอารมณ์อย่างไรในขณะสนทนา

โดยทั่วไปบทสนทนาที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความเป็นธรรมชาติ คือ มีลักษณะสมจริงกับชีวิตมากที่สุด
2. บทสนทนาที่ดีจะต้องใช้ภาษาให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงระดับการศึกษา อายุ

สภาพสังคม และเพศ เป็นต้น

3. มีความคงที่ คือ บทสนทนาจะต้องสอดคล้องต่อเนื่องกันตลอดเรื่อง เพื่อให้การ
 เล่าเรื่องเป็นไปโดยราบรื่น สม่่าเสมอ

นอกจากนี้ คาลาฮาน (Callahan 1948 : 113) ได้กล่าวถึงบทสนทนาไว้ดังนี้

1. การสนทนาแต่ละบทจะช่วยในการสร้างภาพพจน์ของฉากและอากัปกริยาของตัวละคร
2. บทสนทนาแต่ละตอนควรดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว หลีกเลี่ยงการรบกวนหรืออยู่กับที่

3. บทสนทนาที่ดีจะช่วยอธิบายการกระทำที่เกิดขึ้นในแต่ละฉาก
4. บทสนทนาจะช่วยให้การดำเนินเรื่อง การเปลี่ยนฉากสู่ฉาก จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเหมาะสม
5. บทสนทนาทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตามเนื้อเรื่อง เกิดภาพพจน์เกี่ยวกับเวลา สถานที่ และท้องเรื่อง
6. สถานการณ์และบรรยากาศสร้างได้ด้วยบทสนทนา ผู้เขียนสามารถอ้างถึงคำเหล่านี้ได้บ่อย ๆ ในบทสนทนา

การสนทนาร่วมกับบรรยาย (Dialogue with narration)

การสนทนาร่วมกับบรรยาย หมายถึง การนำวิธีการบรรยายมาใช้ร่วมกับการสนทนาพร้อม ๆ กับ โดยการผูกเนื้อเรื่องเป็นโครงเรื่องที่ก่อให้เกิดคล้อยตามด้วยการบรรยาย และมีตัวละครที่เจรจา สนทนา ได้ตอบตามบทตลอดเรื่อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการ์ตูน

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการที่มีผลงานการวิจัยของนักการศึกษาหลายคน ได้สรุปตรงกันว่าเด็กมีความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูน ทำให้เกิดมีแนวความคิดในการนำเอาหนังสือการ์ตูนมาทดลองใช้ในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ครูในสหรัฐอเมริกาต่างก็ทดลองใช้ประกอบการสอนในวิชาต่าง ๆ กัน เช่น วิชาภาษาต่างประเทศ วิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา เป็นต้น ปรากฏว่าได้ผลดีช่วยให้นักเรียนสนใจเนื้อหาวิชามากขึ้นและทำให้การสอนดีขึ้น (สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ 2506 : 59) คินเดอร์ (1959: 399) กล่าวถึงความคิดเห็นของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาพการ์ตูน ในการเรียนการสอนว่า การ์ตูนมีคุณค่าทางการศึกษาในแง่ของความกระชับและการดึงดูดความสนใจ เพราะเนื้อหาเพียงนิดหน่อยการ์ตูนก็สามารถสื่อความหมายได้ดีกว่าคำยาว ๆ หลาย ๆ คำ

โซเนส (Sones 1944: 238-239) ได้ทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 6 และ 7 ชั้นละ 400 คน โดยให้อ่านหนังสือการ์ตูนเรื่อง วันเดอร์ วูแมน (Wonder Woman) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ

กับชีวิตและงานของ คลารา บาตัน (Clara Baton) สำหรับกลุ่มควบคุมให้อ่านแบบเรียนธรรมดา ผลการทดลองปรากฏว่า ในการทดสอบครั้งแรก คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุมอยู่ 10-30 เปอร์เซ็นต์ แต่เมื่อให้กลุ่มควบคุมได้อ่านหนังสือการ์ตูนนั้นบ้าง ปรากฏว่า คะแนนการสอบครั้งที่สองสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มทดลองที่ให้อ่านแบบเรียนธรรมดากลับทำคะแนนไม่สูงกว่าครั้งแรกมากนัก การอ่านแบบเรียนครั้งหลังจะ ไม่มีผลต่อการเรียนรู้และการทดสอบครั้งที่สองมากนัก ในขณะที่กลุ่มอ่านแบบเรียนธรรมดา ยังเรียนรู้ได้ไม่ถึงจุดอิ่มตัว แต่ก็สามารถไปถึงจุดนั้นได้ เมื่อได้อ่านหนังสือการ์ตูน การทดลองของ โชนส์ แสดงให้เห็นว่าหนังสือการ์ตูนช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีกว่าการอ่านแบบเรียนธรรมดา

คินเดอร์ (Kinder. 1959 : 68-69) ได้ทำการสำรวจการใช้การ์ตูนประกอบการสอนของครูระดับมัธยมศึกษา จำนวน 300 คน ปรากฏผลดังนี้

1. ครูทุกคนมีความพอใจในประโยชน์ของการ์ตูน
2. นักเรียนร้อยละ 97 ชอบเรียนกับครูที่ใช้การ์ตูนประกอบการสอน
3. การ์ตูนมีประโยชน์มากที่สุด สำหรับครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์

และวิชาภาษา

4. ประโยชน์ของการ์ตูนอยู่ที่การใช้เป็นภาพประกอบการดึงดูดความสนใจ การจูงใจ การให้ความชัดเจน และการเน้นให้เกิดอารมณ์ขัน
5. ครูและนักเรียนเห็นพ้องต้องกันว่า พอใจหนังสือแบบเรียนที่มีการ์ตูนเป็นภาพประกอบ โดยให้อ่านหนังสือการ์ตูนเรื่อง

บราวน์ (Brown. 1977: 113) ได้ยกตัวอย่างการทดลองการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา โดยครูจะจัดมุมการ์ตูนไว้บนแผ่นป้ายสำหรับหน้าห้องเรียน นักเรียนจะเลือกตัดการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์และวารสารมาติดไว้ที่มุมดังกล่าว พร้อมทั้งคำอธิบายจุดเด่นของการ์ตูนนั้น ในแต่ละสัปดาห์นักเรียนจะช่วยกันพิจารณาเลือก "การ์ตูนประจำสัปดาห์" ที่ยอดเยี่ยมและบรรยายข่าวหรือเหตุการณ์ที่สำคัญในรอบสัปดาห์ได้ดีที่สุด แล้วติดไว้ในป้ายประกาศพิเศษ วิธีการนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจจุดสำคัญของภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์และวารสาร ซึ่งช่วยสะท้อนเหตุการณ์ปัจจุบันของประเทศและของโลกได้ดีขึ้น เป็นการส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษาได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการนำการ์ตูนมาใช้ประกอบการสอนนั้น ส่วนใหญ่พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือการ์ตูน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่าและไม่แตกต่างกันที่เรียนด้วยวิธีอื่น

ประสงค์ สุรสิทธิ์ (2515 : 37-39) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ด้านความเข้าใจของนักเรียนจากการอ่านหนังสือบทเรียนภาษาอังกฤษที่มีแต่ตัวอักษร บทเรียนภาษาอังกฤษที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูนและบทเรียนภาษาอังกฤษที่ผูกเป็นการ์ตูน เรื่องทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 90 คนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2515 โรงเรียนโพธาราม "โพธารามวัฒนาเสนี" อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่ผูกเป็นการ์ตูน เรื่องมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่อ่านบทเรียนประกอบด้วยภาพการ์ตูน และกลุ่มนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่มีเฉพาะตัวอักษรล้วน ๆ

สุวิชัย แทนปั้น (2517 : 33-35) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ในด้านความเข้าใจของนักเรียน จากการอ่านบทเรียนวรรณคดีไทยสี่ประเภท อันได้แก่ บทเรียนที่มีตัวอักษร บทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูน โครงร่าง การ์ตูนล้อของจริงและการ์ตูนล้อของจริง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 120 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ให้นักเรียนอ่านบทเรียนแต่ละประเภท ทำข้อสอบในเวลาเท่า ๆ กัน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนอ่านบทเรียนและแต่ละประเภทไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนชายและหญิง ในแต่ละกลุ่มปรากฏว่า ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยของ สุวิชัย แทนปั้น ครั้งนี้ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสงค์ สุรสิทธิ์ ในแง่ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่มีแต่ตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูนกับนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่มีเฉพาะตัวอักษรล้วน ๆ ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสุวิชัย แทนปั้น ได้อภิปรายผลไว้ประการหนึ่งว่า อาจจะเป็นเพราะนักเรียนเคยได้ฟังนิทานเรื่อง ในบทเรียนมาก่อนบ้างแล้ว

สุรางรัตน์ ณ นัทลุง (2521 : ข) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชา สุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 7 โดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนแบบเดิมใช้เวลา

รวมทั้งการทดสอบเท่ากัน ปรากฏผลการทดลองว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้หนังสือการ์ตูนแตกต่างจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการสอนตามแบบเดิม ซึ่งใช้วิธีการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประเสริฐ มาสุปรีดี (2522 : 31-32) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนด้วยหนังสือการ์ตูน กับการสอนตามปกติ พบว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนมีคะแนนสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในปีเดียวกันนี้ สัมคร ผลจำริญ (2522 : 74-76) ได้ศึกษารูปแบบของภาพการ์ตูนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และความชอบแบบภาพการ์ตูนกับผลการเรียนรู้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 4 และ 6 พบว่านักเรียนที่มีเพศและกลุ่มอายุต่างกัน แม้จะศึกษาจากการ์ตูนต่างแบบกัน ก็มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน แต่ระดับชั้นที่ต่างกันทำให้มีผลการเรียนรู้ต่างกัน ในด้านความชอบแบบของภาพการ์ตูนนั้น เพศกลุ่มอายุ และระดับชั้นที่ต่างกันมีผลทำให้ความชอบแบบของภาพการ์ตูนแตกต่างกันด้วย ส่วนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความชอบแบบของภาพการ์ตูนกับผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ได้มีผู้สนใจศึกษาวิธีการเสนอเนื้อหาประกอบการ์ตูนดังจะเห็นได้จากงานวิจัยต่อไปนี้

ดำเนิน ยอดมิ่ง (2525 : 57-59) ได้ศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากหนังสือการ์ตูนที่มีวิธีเสนอเนื้อหา 3 แบบคือ แบบบรรยาย แบบสนทนาและแบบสนทนาพร้อมกับบรรยาย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 180 คน ที่มีระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านสูง ปานกลาง และต่ำ ระดับละ 20 คน รวมเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 60 คน ดำเนินการทดลองกลุ่มที่ 1 เรียนหนังสือการ์ตูนแบบบรรยาย กลุ่มที่ 2 เรียนหนังสือการ์ตูนแบบสนทนา และกลุ่มที่ 3 เรียนหนังสือการ์ตูนแบบสนทนาพร้อมกับบรรยาย ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนทั้ง 3 แบบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกวิเคราะห์ในแต่ละระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามระดับแล้ว พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม 3 2 และ 1 ที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนที่มีวิธีเสนอเนื้อหาแบบสนทนาพร้อมกับแบบบรรยาย แบบสนทนาและแบบบรรยายสูงกว่ากันเป็นลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่าวิธีเสนอเนื้อหาแบบบรรยาย แบบสนทนา และแบบสนทนาพร้อมกับบรรยายกับระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์

ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรรถพงษ์ อันตะวิภาณท์ (2518 : 24-25) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากหนังสือการ์ตูนที่มีวิธีการเสนอเนื้อหาต่างกันคือหนังสือการ์ตูนที่เสนอเนื้อหาแบบบรรยาย ผสมแบบสนทนา กับหนังสือการ์ตูนที่เสนอเนื้อหาแบบบรรยายด้วยคำคล้องจอง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนที่เสนอเนื้อหาแบบบรรยายผสมสนทนามีผลการเรียนรู้แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนเสนอเนื้อหาแบบบรรยายด้วยคำคล้องจอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในปี 2528 นี้เช่นกันที่อรุณีศิริ คงธรรม (2528 : ง-จ) ได้หาปฏิสัมพันธ์ของรูปแบบการเสนอเนื้อหาในหนังสือการ์ตูนกับระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่าน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนนฤนาท จำนวน 180 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2528 ซึ่งผ่านการทดสอบวัดความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่าน ของสำนักทดสอบทางการศึกษาระดับชาคร จากนั้นจึงจัดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ระดับ คือกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านสูง (1) ปานกลาง (2) และต่ำ (3) ระดับละ 60 คน จากนั้นจึงนำหนังสือการ์ตูนให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระดับศึกษา ซึ่งหนังสือการ์ตูนที่ศึกษา มี 3 รูปแบบคือแบบบรรยาย แบบสนทนา และแบบสนทนาพร้อมกับบรรยาย หลังจากศึกษาแล้วทำการทดสอบทันที นำคะแนนที่ได้มาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบสองทางเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านกลุ่มสูง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มต่ำ กับรูปแบบการเสนอเนื้อหาในหนังสือการ์ตูนแบบบรรยาย แบบสนทนา และแบบสนทนาพร้อมกับบรรยาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านสูง เรียนได้ดีที่สุดในหนังสือการ์ตูนที่มีวิธีเสนอเนื้อหาแบบสนทนา กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านปานกลาง เรียนได้ดีที่สุดในหนังสือการ์ตูนที่มีวิธีเสนอเนื้อหาแบบบรรยาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านต่ำ เรียนได้ดีที่สุดในหนังสือการ์ตูนที่มีวิธีเสนอเนื้อหาแบบสนทนาพร้อมกับแบบบรรยายและพบว่าความสามารถในการอ่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แต่รูปแบบการเสนอเนื้อหาในหนังสือการ์ตูนทั้ง 3 แบบ คือแบบบรรยาย แบบสนทนา และแบบสนทนาพร้อมกับแบบบรรยายไม่มีความแตกต่างต่างกันทางสถิติ

รูปแบบการคิด (Cognitive Styles)

ความหมายของแบบการคิด

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้นิยามและอธิบายความหมายของรูปแบบการคิดไว้ต่าง ๆ กัน เช่น เคแกน มอสส์ และซีเกิล (Kagan, Moss and Sigel อ้างถึงใน วอลล์แลช และโคแกน (Wallach and Kogan 1966 : 106) กล่าวว่า "แบบการคิดเป็นแนวโน้มในการจัดการรับรู้ เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อม" ออซูเบล (Ausubel 1968 : 170) กล่าวว่า "แบบการคิดเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความคงเส้นคงวา ภายในตัวบุคคลและแสดงความแตกต่างในเรื่องการจัดระบบความคิดของแต่ละบุคคล" โคแกน (Kogan 1971 : 224) ให้ความหมายของรูปแบบการคิด "ความแตกต่างระหว่างบุคคลในประเด็นของการรับรู้การจำและการคิด ซึ่งรวมถึงความเข้าใจการเก็บความจำ การแปลงข่าวสาร และการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์" สำหรับ เซเรโซและสเปเดก (Saracho and Spadek 1981 : 153-159) อธิบายว่า "เป็นลักษณะของการรับรู้คุณลักษณะ สติปัญญา และพฤติกรรมทางสังคมของแต่ละคน เรแกน (Ragan 1978 : 17-21) ได้กำหนดว่ารูปแบบการคิดนี้เป็น "มิติทางจิตวิทยา" ซึ่งส่งผลถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในลักษณะของกระบวนการ การรับข่าวสาร (acquiring) และกระบวนการสนเทศ (Processing information) หรืออาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า "เป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ ความคิด ความจำ จินตภาพ และการแก้ปัญหาซึ่งระดับของกระบวนการเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงเรื่องของทักษะหรือความสามารถเท่านั้น แต่เป็นความแตกต่างและความถนัดระหว่างบุคคลในการได้มาของข่าวสาร การเก็บข่าวสาร การจัดกระทำเป็นขั้นตอน และการนำข่าวสารไปใช้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะแสดงถึงบทบาทของด้านสมองที่ต่างกันอย่างเห็นเป็นลักษณะพื้นฐานสำคัญของรูปแบบการคิด

กล่าวโดยสรุป แบบการคิด เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการเรียนรู้ การรวบรวม การจัดระเบียบ และการวิเคราะห์สิ่งเร้า อันนำไปสู่การเรียนรู้ เกี่ยวกับสภาพการณ์ของสิ่งเรานั้น

รูปแบบการคิด

ตามแนวคิดของเคแกน และคณะ (Kagan, et.al.) อ้างถึงใน วอลล์แลช และโคแกน (Wallach and Kogan 1966 : 110) ได้แบ่งรูปแบบการคิดของบุคคลออกเป็น 3 แบบคือ

1. แบบการคิดแบบวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive - analytic Style) การคิดแบบนี้แสดง โดยการจัดจำแนกสิ่งเร้าด้วยการรับรู้ลักษณะทางกายภาพ อันเป็นข้อเท็จจริง ส่วนย่อยมากกว่าส่วนรวม แล้วจึงนำส่วนย่อยเหล่านั้นมาประกอบกันเพื่อก่อรูปแบบการคิด

2. แบบการคิดแบบจำแนกประเภทเชิงอ้างอิง (Categorical inferential Style) การคิดแบบนี้แสดง โดยการจัดจำแนกสิ่งเร้าด้วยความรู้หรือประสบการณ์ที่มีมาก่อน โดยไม่คำนึงถึงลักษณะทางกายภาพ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสิ่งเร้าแต่อย่างใด

3. แบบการคิดแบบโยงความสัมพันธ์ (Relational Style) การคิดแบบนี้แสดง โดยการจัดจำแนกสิ่งเร้า ด้วยการรับรู้สิ่งเร้าแล้วพยายามนำสิ่งเร้ามาสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงหน้าที่ หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า อันเป็นการเรียนรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ โดยส่วนรวม ไม่มีสิ่งเร้าใด จะถูกจัดอย่างอิสระ

การแบ่ง "แบบการคิด" ตามแนวของ เคแกน และคณะนี้อาศัยพื้นฐานเบื้องต้น 2 ประการคือ การคิดโดยยึดถือตนเอง เป็นศูนย์กลาง (Egocentric) กับการคิดโดยยึดถือสิ่งเร้า เป็นศูนย์กลาง (Stimulus - Centered) การคิดแบบวิเคราะห์เชิงบรรยายเป็นลักษณะการคิด ที่ยึดถือสิ่งเร้าเป็นศูนย์กลาง ส่วนการคิดแบบจำแนกประเภทเชิงอ้างอิงและแบบ โยงความสัมพันธ์ เป็นการคิดที่ยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลางต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์มาประกอบการตัดสินใจ หรือกล่าวได้ว่าการแบ่งแบบการคิดตามแนวนี้นี้เกิดจากความเชื่อที่ว่า กิจกรรมของสมองประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ 3 ประเภท คือ การอาศัยข้อมูลภายนอก (External Information) การอาศัยข้อมูลภายในที่ได้สัมผัสไว้ ซึ่งกระบวนการทั้ง 3 นี้ สอดคล้องกับแบบการคิดทั้ง 3 แบบ คือ แบบการคิดวิเคราะห์เชิงบรรยาย เป็นแบบการคิดที่อาศัยข้อมูลภายนอก แบบการคิดแบบจำแนกประเภทเชิงอ้างอิง เป็นแบบการคิดที่อาศัยการสรุปจากสิ่งที่ได้สัมผัสไว้ และแบบการคิดแบบโยงความสัมพันธ์เป็นแบบการคิดที่อาศัยการเกี่ยวโยงสิ่งที่ได้รับรู้ให้เกิดหน้าที่ร่วมกัน

นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยของ ซีเกิล (Sigel อ้างจาก Kosolsreth 1964 :

2) ได้แบ่งแบบการคิดออกเป็นแบบย่อย ๆ 5 แบบดังนี้

1. แบบการคิดแบบวิเคราะห์ (Analytic Style) เป็นการคิดที่จัดประเภทสิ่งเร้า อย่างปรนัยตามความเหมือนของส่วนประกอบทางกายภาพของสิ่งเร้า . ซึ่งหมายถึงส่วนประกอบที่ ประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของสิ่งเร้า

2. แบบการคิดแบบบรรยาย (Descriptive Style) เป็นแบบการคิดที่บุคคลจัดประเภทของสิ่งเร้าตามลักษณะรวมทางกายภาพของสิ่งเร้า เช่น การบรรยายสภาพของวัตถุ ท่าทาง หรือสิ่งของที่ปรากฏในสิ่งเร้า

3. แบบการคิดแบบจำแนกประเภท (Categorical Style) เป็นแบบการคิดที่จัดประเภทสิ่งเร้าเข้าเป็นหมวดหมู่โดยอาศัยประสบการณ์หรือความรู้ที่ได้รับเป็นเครื่องตัดสินพิจารณา โดยไม่คำนึงถึงความคล้ายคลึงทางด้านรูปร่าง แต่จะดูที่คุณสมบัติบางประการที่มีร่วมกันอยู่

4. แบบการคิดแบบอ้างอิง (Inferential Style) คล้ายกับแบบจำแนกประเภท แต่มีความเป็นปรนัยน้อยกว่า เป็นการติดตามหน้าที่ของสิ่งเร้าหรือจัดตามลักษณะตามอารมณ์ของสิ่งเร้า

5. แบบการคิดแบบหาความสัมพันธ์ (Relational Style) เป็นแบบการคิดที่จัดประเภทของสิ่งเร้า โดยพยายามหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงสิ่งเร้าให้สัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงหน้าที่ หรือความสัมพันธ์อื่น ๆ

จะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทของการคิดแบบนี้ อาศัย หลักเกณฑ์เดียวกันกับของ เคแกน และคณะแต่แยกแยะให้แคบลง ไปเท่านั้น

วิทกิน (Witkin อ้างจาก Coop and White 1974 : 255) ได้แบ่งแบบการคิดของบุคคลโดยตัดสินจากความสามารถของบุคคลที่จะเอาชนะอิทธิพลจากการลวงให้ไขว้เขวของภาพที่เป็นพื้น (Background) ขณะที่บุคคลกำลังพยายามจัดจำแนกสิ่งเร้าแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การคิดแบบอิสระ (Field - Independence) เป็นแบบการคิดของบุคคลที่เป็นอิสระหลุดพ้นจากการลวงของภาพที่เป็นพื้นได้มาก มีการวิเคราะห์ จำแนกสิ่งเร้าได้ดี

2. การคิดแบบไม่อิสระ (Field Dependence) เป็นแบบการคิดของบุคคลที่มีลักษณะการคิดวกวนสับสนอันเนื่องมาจากอิทธิพลการลวงของภาพที่เป็นพื้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทรูปแบบการคิดออกเป็น 3 แบบ ตามแนวของ เคแกน และคณะ คือรูปแบบการคิดแบบวิเคราะห์ รูปแบบการคิดแบบจำแนกประเภท และรูปแบบการคิดแบบโยงความสัมพันธ์บุคคลมักจะมีรูปแบบการคิดทั้ง 3 แบบแต่ในปริมาณที่แตกต่างกัน การที่จะตัดสินว่า บุคคลใดมีรูปแบบการคิดแบบใดนั้น ดูจากการที่บุคคลนั้นมีรูปแบบการคิดแบบใดมากที่สุด ถือว่า มีรูปแบบการคิดแบบนั้น และจากการค้นคว้าศึกษาในเรื่องแบบการคิดนี้ นักการศึกษาบางท่านมีความเห็นว่าแบบการคิดน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วยเนื่องจากแบบการคิดเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการรับรู้ การรวบรวมการจัดระเบียบและการวิเคราะห์

สิ่งเร้าอันนำไปสู่การเรียนรู้ จึงมีผู้ทำการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้คือ

การวิจัยในต่างประเทศ

เคแกน , มอสส์ และซีเกิล (Kagan, Moss and Sigel, 1963 : 73-124) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการคิด โดยสร้างเครื่องมือจัดแบบการคิดขึ้นและนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1-5 พบว่านักเรียนที่มีอายุมาก จะใช้การคิดแบบวิเคราะห์มากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อย ส่วนนักเรียนที่มีอายุน้อยจะใช้การคิดแบบโยงความสัมพันธ์มากกว่านักเรียนที่มีอายุมาก และในปีเดียวกันนี้ ลี, เคแกน และ แรบสัน (Lee, Kagan and Rabson 1963 : 433-442) ได้ศึกษานักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการคิดแบบวิเคราะห์และกลุ่มที่มีการคิดแบบไม่วิเคราะห์ (Analytic and nonanalytic) ตามผลที่ได้จากการสอบด้วยแบบทดสอบวัดแบบการคิด (Conceptual Style Test) ให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทำงาน 6 ชิ้น เป็นงานที่ต้องใช้การคิดแบบวิเคราะห์ 2 ชิ้น แบบโยงความสัมพันธ์ 2 ชิ้น และแบบจำแนกประเภท 2 ชิ้น ปรากฏว่ากลุ่มที่คิดแบบวิเคราะห์ทำงานที่ต้องใช้ความคิดแบบวิเคราะห์ได้ดีกว่างานอีก 2 ชนิด ในทำนองเดียวกัน กลุ่มที่คิดแบบไม่วิเคราะห์ก็ทำงานที่อาศัยการคิดแบบโยงความสัมพันธ์ได้ดีกว่า

รอสแมน (Rosman 1966 : 2126-2131) ได้ศึกษาการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียนชั้น ป.1 จำนวน 32 คน ป.2 จำนวน 30 คน พบว่าการคิดแบบวิเคราะห์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลการสอบที่สอบด้วยแบบทดสอบวัดสติปัญญาของเวชลอร์ (Wechsler Intelligence Scale for Children) ในฉบับเติมรูปให้สมบูรณ์ (Picture Completion) การจัดเรียงรูป (Picture Arrangement) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการสอบที่สอบด้วยแบบทดสอบฉบับที่เกี่ยวกับภาษา (Verbal Test) และนักเรียนชั้น ป.2 คิดแบบวิเคราะห์มากกว่านักเรียนชั้น ป.1 และในปีเดียวกันนี้ ซาราห์ และดินแฮม (Sarah and Dinham 1966 : 1428-1429) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับความสามารถในการทำงานต่าง ๆ ประกอบด้วยงานที่ต้องการวิเคราะห์ข้อเท็จจริง งานที่ต้องอาศัยการโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ และงานที่ต้องอาศัยการจำแนกหรือการอ้างถึงสิ่งต่าง ๆ (Making in ference) พบว่าความสำเร็จของงานไม่สอดคล้องกับแบบการคิดของบุคคล

เฟรดริค (Fredrick 1970 : 668) ได้เสนอผลการศึกษาของ เคแกน เพียร์สัน และเวลส์ ว่า เมื่อเด็กเรียนกับครูที่มีแบบการรับรู้อย่างหนึ่ง เด็กก็จะมีกรรับรู้แบบนั้น เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับการวิจัยในประเทศไทย มีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องแบบการคิดไว้มากมาย โดยเลือกศึกษาจากตัวแปรต่าง ๆ เช่น เพศ ชั้นเรียน สถิติปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการทำงาน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงนำเสนอเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

จำรัส นองมาก (2513 : 62-63) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับแบบการคิด (Cognitive Style) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 140 คน จากโรงเรียน วัดตรนาราม อำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง และต่ำในวิชาภาษาไทย ทั้ง 4 ชั้น มีแบบการคิดไม่แตกต่างกัน
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยสัมพันธ์กับการคิดแบบวิเคราะห์ในทางตรงกันข้าม ($r = -.776$) และ การคิดแบบโยงความสัมพันธ์จะสัมพันธ์ในทางตรง ($r = .331$)

กมล ภู่งประเสริฐ (2513 : 63-67) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับแบบการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงปีที่ 7 ของโรงเรียนเทศบาล ท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 117 คน พบว่า

1. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง และต่ำในวิชาภาษาไทย มีการคิดทั้ง 3 แบบ ไม่แตกต่างกัน
2. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการคิดแบบวิเคราะห์ และมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการคิดแบบโยงความสัมพันธ์

ธงชัย ชิวปรีชา (2513 : 62-66) ทำการศึกษาเกี่ยวกับแบบการคิดของนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นปีที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2512 วิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 205 คน พบว่า

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงคิดแบบวิเคราะห์มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำคิดแบบโยงความสัมพันธ์มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงสำหรับการคิดแบบจำแนกประเภทนั้น นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงและต่ำจะมีแบบการคิดในปริมาณที่ไม่แตกต่างกัน

2. ระหว่างการคิดทั้ง 3 แบบ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงจะมีการคิดแบบวิเคราะห์มากที่สุด และคิดแบบโยงสัมพันธ์น้อยที่สุด และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำคิดแบบโยงความสัมพันธ์และแบบจำแนกประเภท มากกว่าการคิดแบบวิเคราะห์

นอกจากนี้ มาลี ชุมเพ็ญ (2515 : จ) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิด เช่าวปัญญา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนกวิทยาศาสตร์ และศิลปะ จำนวน 369 คน จากโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย โรงเรียนราชินีบูรณะ โรงเรียนเขมาภิตาราม โรงเรียนสตรีรัตนบุรี และโรงเรียนวัดมงกุฎกษัตริย์ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับแบบการคิดยกเว้นนักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการคิดแบบวิเคราะห์ แต่อยู่ในระดับต่ำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย